

Valdeltagande och representation – Om invandring och politisk integration i Sverige

Ett högt valdeltagande och ett inkluderande demokratiskt arbete är viktiga grundvalar för den representativa demokratin och dess fortlevnad. I avsaknad av en välavpassad representation av olika grupper i beslutsfattande församlingar riskerar vissa samhällsproblem och frågeställningar att inte komma upp till ytan. Dessutom undermineras det demokratiska systemets legitimitet om inte stora grupper i samhället finns representerade. I rapporten ”Valdeltagande och representation – Om invandring och politisk integration i Sverige” undersöker tolv forskare frågor som rör valdeltagande, representation och demokratiskt gräsrotsarbete. Redaktörer är professor Pieter Bevelander och docent Mikael Spång, vid Malmö högskola.

Bakgrund

I en representativ demokrati är deltagande i val av representanter till politiska församlingar, liksom möjligheten att ställa upp som kandidat i dessa val, centralt. Att undersöka om det finns skillnader mellan olika samhällsgrupper när det gäller valdeltagande och politisk representation är därför mycket viktigt.

I denna antologi riktas fokus mot valdeltagande och representation bland utrikes födda. Hur röstar utrikes födda och personer med utländsk bakgrund? Hur kan representationsgapet mellan inrikes och utrikes födda i politiska församlingar förklaras? Vilken betydelse har partiinterna faktorer och etniska föreningar? Hur kan man bäst främja ett högt och jämnt valdeltagande?

Resultat

Utrikes födda uppvisar överlag ett lägre valdeltagande i allmänna val än inrikes födda. Medan valdeltagandet låg på nästan 90 procent bland svenskfödda medborgare i det senaste valet var det lägre bland utrikes födda personer. Det finns emellertid relativt stora variationer mellan olika grupper av utlandsfödda. Bland svenska medborgare med ursprung i Norden, Nordamerika, Oceanien och Latinamerika låg valdeltagande på drygt 80 procent, medan andelen medborgare födda i Afrika och Asien som röstade låg under 70 procent. Personer som är folkbokförda i Sverige, men som saknar svenskt medborgarskap, har endast rösträtt i kommun- och landstingsval. Den gruppen röstar i väsentligt lägre grad än både inrikes- och utrikes födda svenska medborgare. Lägst var valdeltagandet bland män med medborgarskap i ett asiatiskt land, endast 24 procent i den gruppen röstade i kommunvalet år 2014.

Representationen av utrikes födda i riksdag och kommunfullmäktige har ökat under de senaste 20 åren men skillnader kvarstår. I 2014 års val var andelen utrikes födda som nominerades till en plats i riksdagen 11 procent, vilket nästintill motsvarar andelen röstberättigade utrikes födda (12 procent). Bland valda riksdagsledamöter är andelen emellertid lägre; drygt 8 procent av riksdagsledamöterna är utrikes födda. I kommunfullmäktige är representationsgapet ännu något större.

Utöver ursprungsregion och medborgarskap har faktorer som utbildning, inkomst och bosättningstid

betydelse för benägenheten att rösta. Ett annat resultat är att personer som är födda i Sverige med utrikes födda föräldrar röstar i högre utsträckning än de som själva invandrat, vilket i forskningen har kopplats ihop med innebörden av att växa upp i Sverige. Samtidigt kvarstår vissa likheter med föräldragenerationen då valdeltagandet är lägre hos individer med utländsk bakgrund än hos dem med svenskfödda föräldrar.

En annan aspekt som undersöks är personröstning och val av politiskt parti. Personröstning, framförallt i val till riksdagen, är något mer vanligt förekommande bland utrikes födda. Vidare visas att utrikes födda och personer vars föräldrar är utrikes födda i något högre utsträckning röstar på Socialdemokraterna och på Vänsterpartiet. Det gäller särskilt i riksdagsvalen. Samma mönster återfinns på kommunal nivå men är där något svagare.

I antologin undersöks även vilka faktorer som hänger samman med att bli vald till valbar plats och vilka faktorer som kan förklara representationsgapet mellan inrikes och utrikes födda. Resultaten visar att endast en mindre del av gapet på kommunal nivå kan förklaras med socio-ekonomiska faktorer, såsom utbildning, sysselsättning och inkomst, även om förklaringskraften i dessa faktorer har ökat över tid. En viktig förklaring till representationsklyftorna är antalet kommunfullmäktigeplatser i förhållande till storleken på den röstberättigade befolkningen. Upp emot en tredjedel av representationsgapet på aggregerad nivå kan förklaras med att utrikes födda oftare än inrikes födda bor i större kommuner, där det behövs

betydligt fler röstberättigade per fullmäktigeplats än i mindre kommuner.

Även partiinterna faktorer påverkar möjligheterna för kandidater med invandrarbakgrund att bli nominerade till valbar plats. Bland de faktorer som har betydelse för den partiinterna rekryteringen märks bland annat kunskap, språk och nätverk. Inte bara språk i en allmän betydelse, utan det specifika politiska språkbruket som används inom partiet och i olika politiska församlingar. Invandrarkandidaters möjligheter påverkas också av roller och rollförväntningar i partiorganisationer och partiernas interna nätverk. Rollen som ”invandrarpolitiker” kan ibland erbjuda en väg in i politiken, men kan i förlängningen också bli ett hinder för en fortsatt politisk karriär. En annan sorts hinder utgörs av partiernas interndemokratiska processer och nyttokalkyler. Att vara utrikes född kan vara en fördel om partiet vill öka antalet väljare från en viss grupp eller ett visst bostadsområde, men det kan också utgöra ett hinder när partierna väger möjligheterna att vinna vissa väljare mot risken att förlora andra.

En annan fråga som studeras i antologin är etniska föreningars betydelse för den politiska integrationen. Genom en jämförelse mellan Stockholm och andra storstäder i Europa undersöks huruvida det ekonomiska stöd till föreningslivet som finns i Sverige gynnar det politiska deltagandet. Resultaten visar att även om föreningsanslutningen är högre i Stockholm jämfört med andra städer så finns det inget som tyder på att dess etniska föreningar är mer kraftfulla kanaler eller viktigare som arenor för politisk mobilise-

ring. I boken kartläggs även de insatser som stat och kommun gjort för att främja valdeltagandet under de senaste årtiondena. Särskild uppmärksamhet riktas mot arbetssättet med demokratiambassadörer, som använts i flera kommuner under de senaste valen. Detta arbetssätt, där fokus ligger på olika former av möten med väljarna, kan ha en positiv inverkan på benägenheten att rösta.

Slutsatser och policyrekommendationer

Bidragen i denna antologi ger oss ny kunskap om utrikes föddas valdeltagande och representation. Bland de faktorer som lyfts fram för att förklara skillnader i valdeltagande märks utbildning, inkomst, boställningstid och medborgarskap. När det gäller skillnader i politisk representation pekas på den betydelse antalet fullmäktigeplatser i förhållande till storleken på den röstberättigade befolkningen har, liksom partiinterna faktorer vid rekrytering till valbar plats.

Även om vi har ökat kunskapen på området finns det fortfarande obesvarade frågor och behov av fördjupade studier. En sådan fråga rör varför individer med utrikes födda föräldrar röstar i lägre utsträckning än de med svenskfödda föräldrar. En annan relevant fråga är huruvida människor som personröstar tenderar att kryssa för kandidater med en bakgrund liknande den de själva har. På liknande sätt finns det ett behov av att i framtida forskning ytterligare klarlägga orsaker till skillnader i representation i politiska församlingar. Ett annat forskningsfält av betydelse är de insatser som gjorts för att främja valdeltagandet och närmare

undersöka vilka effekter de har haft. Vidare skulle vi behöva veta mer om etniska föreningsars roll för politiskt deltagande och integration, särskilt som resultat i denna antologi indikerar att betydelsen är begränsad.

I avseende till policy och praktiska förhållningssätt finns det anledning att arbeta på ett inkluderande sätt för att främja ett högt och jämnt valdeltagande, exempelvis rörande betydelsen av att uttrycka åsikter politiskt för att påverka såväl sin egen situation som samhället i stort.

Det är också viktigt att underlätta möjligheten för utrikes födda och personer med utländsk bakgrund att placeras på valbar plats. I det senare avseendet ligger ett ansvar hos de politiska partierna, bland annat när det gäller öppenheten inom partierna och vilka uppdrag som tilldelas nya medlemmar. Vidare kan man tänka sig att informella överenskommelser inom och mellan partier likt principen "varannan damernas" kan vara en väg för att främja utrikes föddas och barn till utrikes föddas representation.

Pieter Bevelander och Mikael Spång (red.) "Valdeltagande och representation"

Delmi Rapport 2017:7

Hela rapporten finns tillgänglig på www.delmi.se

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

Delegationen för
Migrationsstudier
Ju 2013:17